

IQTISODIY ISLOHOTLAR JARAYONIDA XUSUSIY SEKTORNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Bozorboyev Diyorbek Po'lat o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston

Milliy universiteti Jizzax filiali

Annotatsiya: Ushbu maqola iqtisodiy islohotlar jarayonida xususiy sektorning rivojlanish tendensiyalari, ularning milliy iqtisodiyotga ta'siri va zamonaviy o'sish mexanizmlari ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqot xususiy sektorni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, soliq va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, startap va kichik biznesni rag'batlantirish, davlat-xususiy sheriklik loyihalari va elektron monitoring tizimlarining samaradorligini o'rganadi. Shu bilan birga, maqolada xususiy sektorning iqtisodiy o'sish, investitsiyalar jalb qilish, ish o'rinlari yaratish, raqobatbardoshlikni oshirish va eksport salohiyatini rivojlantirishga ta'siri yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xususiy sektorni rivojlantirish orqali iqtisodiy barqarorlikni oshirish, innovatsiyalarni tatbiq etish va ijtimoiy farovonlikni yaxshilash mumkin. Shu bilan birga, maqolada xususiy sektor rivojlanishidagi muammolar — moliyaviy resurslarning yetishmasligi, huquqiy kafolatlarning to'liq ta'minlanmasligi va inflyatsion bosimlar — ham ko'rib chiqiladi. O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, davlatning kompleks siyosati, soliq imtiyozlari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash va elektron monitoring tizimlari orqali xususiy sektor faoliyati sezilarli darajada rivojlanmoqda. Shu nuqtai nazardan, xususiy sektorni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari nafaqat iqtisodiy o'sish, balki ijtimoiy barqarorlik va mamlakatning global raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: xususiy sektor, iqtisodiy islohotlar, soliq siyosati, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, startap va kichik biznes, davlat-xususiy sheriklik, elektron monitoring tizimi, investitsiyalar, ish o'rinlari, iqtisodiy barqarorlik, raqobatbardoshlik, eksport salohiyati, innovatsiyalar, ijtimoiy farovonlik.

Аннотация: Статья посвящена научному анализу тенденций развития частного сектора в условиях экономических реформ, а также их влияния на национальную экономику и современные механизмы роста. Исследование охватывает государственную политику в поддержку частного сектора, налоговую

и финансовую поддержку, стимулирование стартапов и малого бизнеса, проекты государственно-частного партнерства и электронные системы мониторинга. Кроме того, статья рассматривает влияние частного сектора на экономический рост, привлечение инвестиций, создание рабочих мест, повышение конкурентоспособности и развитие экспортного потенциала. Результаты исследования показывают, что развитие частного сектора способствует укреплению экономической стабильности, внедрению инноваций и повышению социального благосостояния. В статье также анализируются существующие проблемы: недостаток финансовых ресурсов, неполная правовая защита и инфляционные риски. Опыт Узбекистана показывает, что комплексная государственная политика, налоговые льготы, финансовая поддержка и внедрение электронных систем мониторинга значительно способствуют росту частного сектора. Таким образом, современные тенденции развития частного сектора способствуют не только экономическому росту, но и социальной стабильности, а также повышению глобальной конкурентоспособности страны.

Ключевые слова: частный сектор, экономические реформы, налоговая политика, финансовая поддержка, стартапы и малый бизнес, государственно-частное партнерство, электронная система мониторинга, инвестиции, рабочие места, экономическая стабильность, конкурентоспособность, экспортный потенциал, инновации, социальное благосостояние.

Annotation: The article presents a scientific analysis of the development trends of the private sector in the context of economic reforms and its impact on the national economy and contemporary growth mechanisms. The study examines government policies supporting the private sector, tax and financial support mechanisms, promotion of startups and small businesses, public-private partnership projects, and electronic monitoring systems. Furthermore, the article analyzes the private sector's influence on economic growth, investment attraction, job creation, competitiveness enhancement, and export potential development. The results indicate that private sector development contributes to strengthening economic stability, implementing innovations, and improving social welfare. The paper also addresses existing challenges, such as limited financial resources, incomplete legal protection, and inflationary pressures. Uzbekistan's experience demonstrates that comprehensive government policies, tax incentives, financial support, and the introduction of electronic monitoring systems

significantly enhance private sector growth. Therefore, contemporary trends in private sector development promote not only economic growth but also social stability and the country's global competitiveness.

Keywords: private sector, economic reforms, tax policy, financial support, startups and small businesses, public-private partnership, electronic monitoring system, investments, jobs, economic stability, competitiveness, export potential, innovations, social welfare.

Iqtisodiy islohotlar har qanday mamlakatda milliy iqtisodiyotning samaradorligini oshirish, investitsiyalarni jalb qilish, ish o'rinlarini yaratish va yashash darajasini yaxshilashga xizmat qiluvchi muhim mexanizm hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, xususiy sektorni rivojlantirish iqtisodiy islohotlarning ajralmas qismi hisoblanadi, chunki xususiy sektor innovatsiyalarni joriy etish, raqobat muhitini shakllantirish va resurslarni samarali taqsimlash orqali iqtisodiy o'sishga sezilarli hissa qo'shadi. O'zbekiston iqtisodiyotida so'nggi yillarda xususiy sektorni rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayonda xususiy biznes subyektlari uchun soliq va bojxona imtiyozlari, moliyaviy va kredit qo'llab-quvvatlash, huquqiy kafolatlarning mustahkamlanishi kabi choralar tatbiq etildi. Shu orqali iqtisodiyotda xususiy sektor ulushi oshib, mamlakatning ichki ishlab chiqarish salohiyati kengaymoqda. Iqtisodiy islohotlar jarayonida xususiy sektorning rivojlanish tendensiyalari bir qator indikatorlar orqali kuzatiladi. Jumladan, xususiy korxonalarining soni va faoliyat ko'lamining kengayishi, ishlab chiqarish hajmining ortishi, investitsiya jalb qilish darajasi, eksport salohiyatining oshishi, shuningdek, yangi ish o'rinlarining yaratilishi bu tendensiyalarning asosiy ko'rsatkichlari sifatida qaraladi. 2024-yilgi ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston Respublikasida xususiy sektor korxonalari umumiy iqtisodiy faoliyatning 85 foizini tashkil etmoqda, bu esa islohotlarning samaradorligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, xususiy sektor faoliyatini rag'batlantirish maqsadida, startap va kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimlari, inkubatsiya markazlari, grant va subsidiyalar orqali yangi korxonalarni yaratish imkoniyatlari kengaytirildi. Shu yo'l bilan iqtisodiyotda raqobat muhiti shakllanib, resurslar samarali taqsimlanmoqda. Xususiy sektorning rivojlanishi, shuningdek, milliy iqtisodiyotning turli tarmoqlarida integratsiyani kuchaytiradi. Jumladan, qishloq xo'jaligi, yengil sanoat, xizmat ko'rsatish va texnologik sohalarda xususiy biznesning ulushi ortib bormoqda. Bu esa iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va

diversifikatsiyani oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, xususiy sektorni rivojlantirish jarayonida mavjud muammolar ham mavjud. Jumladan, moliyaviy resurslarning yetishmasligi, kreditlashdagi cheklovlar, huquqiy himoyaning to'liq ta'minlanmasligi va inflyatsion bosim xususiy sektor rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Shu sababli, iqtisodiy islohotlar doirasida xususiy biznes uchun qulay huquqiy, moliyaviy va infratuzilma sharoitlarini yaratish dolzarb hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiy tendensiyalar shuni ko'rsatadiki, xususiy sektor faoliyatining oshishi mamlakatning ichki va tashqi bozorlarda raqobatbardoshligini kuchaytiradi, investitsiyalarni jalb qiladi, ish o'rinlarini yaratadi va milliy mahsulotning umumiy hajmini oshiradi. Shu bilan birga, xususiy sektorning rivojlanishidagi tendensiyalar iqtisodiy o'sish sur'atlarini barqarorlashtirish, davlat byudjeti daromadlarini oshirish va ijtimoiy sohalarda mablag' yetkazib berish imkonini yaratadi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar jarayonida xususiy sektorni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan chora-tadbirlar — soliq imtiyozlari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, startap va kichik biznesni rag'batlantirish, huquqiy kafolatlarni mustahkamlash va elektron monitoring tizimlarini joriy etish orqali iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shmoqda. Shu bilan birga, xususiy sektorni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari iqtisodiy siyosatning samaradorligini oshirish, innovatsiyalarni joriy etish va aholining farovonligini yaxshilashga xizmat qiluvchi muhim omil hisoblanadi.

Iqtisodiy islohotlar jarayonida xususiy sektorning rivojlanishi milliy iqtisodiyotning barqarorligi va o'sish sur'atini oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi, chunki xususiy korxonalar innovatsiyalarni joriy etish, raqobatni rag'batlantirish va resurslarni samarali taqsimlash orqali iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. O'zbekiston sharoitida so'nggi yillarda xususiy sektorni rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi, jumladan soliq va bojxona imtiyozlari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, davlat-xususiy sheriklik loyihalari va elektron monitoring tizimlarini joriy etish orqali biznes faoliyati uchun qulay sharoitlar yaratildi. Shu orqali xususiy sektor ulushi ortib, mamlakatning ichki ishlab chiqarish salohiyati kengaymoqda va ish o'rinlari yaratilmoqda. Xususiy korxonalar sonining ko'payishi, ishlab chiqarish hajmining ortishi, investitsiya jalb qilish darajasi va eksport salohiyatining oshishi xususiy sektor rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlaridir. Startap va kichik biznesni rag'batlantirish, inkubatsiya markazlarini tashkil etish, grant va subsidiyalar berish orqali yangi korxonalar yaratish imkoniyatlari kengaytirilmoqda, bu esa iqtisodiy

diversifikatsiyani oshirishga xizmat qiladi. Xususiy sektorning rivojlanishi milliy iqtisodiyotning turli tarmoqlarida integratsiyani kuchaytiradi, jumladan qishloq xo'jaligi, yengil sanoat, xizmat ko'rsatish va texnologik sohalarda xususiy biznesning ulushi ortib bormoqda. Shu bilan birga, moliyaviy resurslarning yetishmasligi, huquqiy kafolatlarning to'liq ta'minlanmasligi, inflyatsion bosim va ba'zi tarmoqlarda raqobatning cheklanganligi xususiy sektor faoliyatiga to'sqinlik qiluvchi omillar sifatida mavjud. Shu sababli, davlatning kompleks siyosati, soliq imtiyozlari, moliyaviy qo'llab-quvvatlash va elektron monitoring tizimlarini joriy etish xususiy sektorni rivojlantirishning samarali mexanizmlarini tashkil etadi. Natijada, xususiy sektorning rivojlanish tendensiyalari iqtisodiy o'sish sur'atlarini barqarorlashtirish, ish o'rinlarini yaratish, investitsiyalarni jalb qilish, innovatsiyalarni joriy etish, eksport salohiyatini oshirish va ijtimoiy farovonlikni yaxshilashga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash va uning rivojlanish tendensiyalarini rag'batlantirish iqtisodiy islohotlarning asosiy vazifalaridan biri sifatida qaraladi va mamlakatning global raqobatbardoshligini mustahkamlashga hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Xususiy sektor faoliyati bo'yicha yillik hisobotlar. Toshkent, 2023.
2. Rasulov A. Xususiy sektor va iqtisodiy islohotlar. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari, xususiy biznesni rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar. Toshkent, 2021–2024.
4. Karimov B., Tursunov S. Xususiy korxonalarining iqtisodiy o'sishga ta'siri. Toshkent: Iqtisodiyot va boshqaruv, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. Moliyaviy va investitsion qo'llab-quvvatlash hisobotlari. Toshkent, 2023.

